

WOJNA KRYMSKA 1853-1856

1. Przyczyny wojny krymskiej:

a) ekspansywna polityka Rosji wobec Turcji:

- dążenie Rosji do rozszerzenia wpływów ekonomicznych na terenie Imperium Osmańskiego – gwałtowny rozwój handlu czarnomorskiego.
- chęć przejęcia kontroli nad cieśninami czarnomorskimi (Bosfor i Dardanele), najważniejszym punktem strategicznym w tym rejonie, dzięki któremu Rosja mogłaby kontrolować handel w tej części Europy oraz szachować Turcję i inne państwa zainteresowane ekspansją na Bałkanach czy Bliskim Wschodzie.
- próba wywarcia presji na Turcję i umocnienia wpływów rosyjskich w tym państwie. Pretekstem była sprawa świętych miejsc w Palestynie. Car Mikołaj I w 1853 r. wystosował ultimatum do sułtana tureckiego, w którym żądał uznania praw Rosji do opieki nad wyznawcami prawosławia w Turcji. Dawałoby mu to możliwość ingerowania w wewnętrzne sprawy Turcji. Sułtan odrzucił ultimatum rosyjskie.
- w odpowiedzi w 1853 r. Rosja zajęła księstwa naddunajskie: Mołdawię i Wołoszczyznę, co było sprzeczne z interesem Austrii i Turcji.

b) konflikt interesów między polityką Rosji a interesami Wielkiej Brytanii, Francji i Austrii:

- Wielka Brytania chciała utrzymania status quo w tym rejonie; pragnęła podporządkować sobie Turcję pod względem ekonomicznym.
- Francja była zainteresowana przekreśleniem ładu powiedeńskiego i zmianami terytorialnymi na obszarze Europy. Konflikt byłych sojuszników (Rosji i Austrii) była ręką Francji. Jednocześnie chciała chronić swe interesy w Turcji, Egipcie i Syrii przed ekspansjonizmem rosyjskim.
- Półwysep Bałkański był naturalnym terenem ekspansji Austrii; zajęcie Mołdawii i Wołoszczyzny godziło w jej interesy tak polityczne jak i gospodarcze (Rosja kontrolowała Dunaj – ważny szlak handlowy).

2. Przebieg wojny krymskiej (wikipedia)

- Turcja wypowiedziała wojnę Rosji po zajęciu przez nią księstw naddunajskich (1853)
- Wojska tureckie wkroczyły na rosyjskie Zakaukazie lecz zostały wyparte. Również flota turecka została pokonana w bitwie pod Synopą na Morzu Czarnym przez flotę rosyjską.
- Po klęskach wojsk tureckich, państwa które dążyły do osłabienia Rosji zawarły koalicję antyrosyjską. Były to Francja, Anglia i Królestwo Sardynii. Do koalicji nie przystąpiła Austria, która jednak zachowując „neutralność” wprowadziła swoje wojska na Wołoszczyznę.
- Anglia i Francja, wykorzystując swe panowanie na morzach, dokonały szeregu bombardowań i prób desantu w Finlandii, Zatoce Fińskiej, na wyspach Alandzkich na Bałtyku, w Pietropawłowsku na Kamczatce oraz w Odessie i Kerczu na Morzu Czarnym.
- We wrześniu 1854 r. 60 tysięcy żołnierzy wojsk brytyjskich, francuskich i tureckich wylądowało na Półwyspie Krymskim. Dołączyły do nich później także wojska Sardynii. Sprzymierzeni zajęli półwysep bez większych walk, z wyjątkiem miasta i twierdzy Sewastopol, którego oblężenie, połączone z ciężkimi bombardowaniami, trwało przez 11 miesięcy, do września 1855 roku.
- Po zdobyciu przez sprzymierzonych Sewastopola, wojna krymska trwała jeszcze przez prawie pół roku, ale działania wojenne ograniczyły się już tylko do terenów Zakaukazia i sporadycznych ataków floty brytyjskiej na miasta rosyjskie nad Bałtykiem i Morzem Białym.
- Trwała też angielska blokada cieśnin duńskich, uniemożliwiająca Rosji eksport zboża i innych towarów. Wojna ostatecznie zakończona została 30 marca 1856 roku traktatem pokojowym na kongresie w Paryżu.
- W trakcie wojny krymskiej zmarł car Rosji Mikołaj I Romanow, a tron po nim przejął jego syn Aleksander II (1855 - 1881)

3. Skutki i znaczenie wojny krymskiej:

a) traktaty pokojowe podpisano:

- z Francją, Wielką Brytanią i Królestwem Sardynii w Paryżu 30.03.1856 r. – Rosja zrzekła się: zdobyczy na Kaukazie (twierdza Kars w Armenii tureckiej), i Besarabii, którą przekazano Turcji. Rosja musiała rozwiązać flotę czarnomorską, zobowiązała się przestrzegać neutralności Morza Czarnego – Rosja miała zakaz posiadania floty wojennej i budowy twierdz przybrzeżnych na Morzu Czarnym, które stało się otwartym dla innych flot; zrzekła się protektoratu nad Mołdawią, Wołoszczyzną i Serbią, które od tej pory miały otrzymać autonomię pod protektoratem Turcji. Mołdavia i Wołoszczyzna zjednoczyły się ogłosiły swoją niepodległość (powstała Rumunia), która pełną suwerenność uzyskała w 1878 r.
- z Austrią w Wiedniu – 1.02.1856 r. – car Aleksander II zobowiązał się do zrzeczenia się przez Rosję protektoratu nad księstwami naddunajskimi; przestrzegania swobody żeglugi na Dunaju; zaprzestania żądań opieki nad prawosławnymi w Turcji.

b) skutki i znaczenie:

- Rosja utraciła korzyści polityczne w rejonie Morza Czarnego
- wojna ukazała słabość imperium rosyjskiego i jego zacofanie techniczne oraz gospodarcze.
- przyczyniła się do zmiany polityki wewnętrznej Rosji. W 1861 r. w Rosji zniesiono poddaństwo osobiste chłopów, a car Aleksander II zapowiedział i inne reformy. Rozpoczął się okres odwilży czyli tzw. wiosny posewastopolskiej.
- Austria mimo pozornego zwycięstwa została całkowicie izolowana przez pozostałe państwa europejskie, tracąc swojego dotychczasowego sojusznika – Rosję. Izolacja ta przyczyniła się do klęski politycznej Austrii w latach 1858- 1866.
- zakończył się okres, w którym Austria obok Rosji pełniła rolę hegemonu na kontynencie europejskim i gwarantowała status quo w Europie.
- wojna krymska oznaczała koniec Świętego Przymierza i porządku powiedeńskiego i zapoczątkowała proces tworzenia się nowego systemu sojuszy, zakończony utworzeniem Trójprzymierza i Trójporozumienia.

c) umiedzynarodowienie sprawy polskiej (dzięki walce Anglii i Francji przeciwko Rosji)

Polacy mieli nadzieję, że państwa zachodnie po pokonaniu Rosji poruszą kwestię polską i pomogą Polakom odzyskać suwerenność. Miały temu służyć działania dyplomatyczne i militarne – tworzenie polskich oddziałów walczących po stronie koalicji przeciwko Rosji.

- działalność Hotelu Lambert i księcia Adama Czartoryskiego, który dążył do utworzenia legionu polskiego w Turcji. W pracach tych brał udział Adam Mickiewicz, chcąc wspomóc sprawę polską. Zmarł w Stambule w 1854 r.
- działalność Michała Czajkowskiego (przeszedł na islam i uzyskał tytuł Sadyka Paszy) – stworzył legiony polskie w Turcji.
- gen. Władysław Zamoyski stworzył dywizję polską na Bałkanach.

Po zakończeniu wojny ani Francja ani Anglia nie poruszyły kwestii polskiej na konferencji pokojowej.